

Šiõgg puä'res,

Samai vuössmõs vue'rddempââ'jj, siõ'me šõddmõš da häiddmõš po'htte mie'lides fyyslaž, psyykklaz da sosiaal'laž muttsid, kook nâânee puârssi viõkkvääraid, leša vuei'tte še kuârmted odđ puârssid.

Lij hiâlpab šiõttlõõvâd muttsid, jõs tõid vuäitt valmštõõttâd ju'n vue'rddempââ'j poodd. Puârraz vuei'tte vuäžžad ää'u'k tõ'st, što sij kuä'ss-ne kirrsaž pooddâst årste smiõttâd jiijjâs jie'llimes da sagstâl'le tõ'st õõutsââ'jest.

Tân loma'kke liâ norrum vuössmõs siõ'me vuõ'rddi piârrijid kõskksaž ää'sš, kook vuei'tte lee'd piârrija viõgg uu'di le'be aarg kuârmtēēi.

Lomaakk veäkka vuäitak ta'rkstõõllâd tuejje'e'jid, kook tuu le'be piârrijad jie'llimest ää'n ou'dde viõggid (lomaakk vaajtõsmââin samai le'be vuässas seämma miõl) le'be kuârmtēē aarg (samai jiännai le'be vuässas jee'res miõl). Tobdste'e'n täid tuejje'e'jid tuu lij hiâlpab smiõttâd vuei'tlvânji taarbšēēi muttsid šiõhttlõõttâm- da täimmjemnaa'lin.

Lomakk lij miârktum jiijjâd da piârrijad äânmmõ'sše. Haa'lee'n vuäitak sagstõõllâd piârrijad viõkkvää'rin še vuäpstõõggâst.

Rie'ğğest juõ'kk pääi'kest neelljast vaajtõsmââinast õõut, kää'tt va'sttad pue'rmõsân jie'llempoddâd.

Tiõrvâsvuõtt da jie'llemnää'l	Samai seämma miõl	Vuässä seämma miõl	Vuässas jee'res miõl	Samai jee'res miõl
Toobdam jiijjân samai tiõrvsen.	1	2	3	4
Muu miõll lij täujja čuõvâd da pue'rr	1	2	3	4
Šiõhttlõõđam tuâddee'l puõ'tti šõddummša.	1	2	3	4
Leäm teâđlaž peä nec (alkohool, vuäivvõõttâmaunnâz) äânmmõõžž hääitain vuõžž ouddnummša.	1	2	3	4
Leäm teâđlaž peä nec äânmmõõžž hääitain jiijjân tiõrvâsvuõ'tte.	1	2	3	4
Teâđam tääbbkâ'sttem hääitain vuõžž ouddnummša.	1	2	3	4
Ij ni ķēän piârnee'kk peä nec äânmmõš tue'jjed mu'nne huõl.	1	2	3	4
Leäm tääu'jmõsân liikkee'es da oddâl.	1	2	3	4
Vuâđam jiijjân miõlâst samai nokk.	1	2	3	4
Ķiččlõõđam jää'kkted mie'rrkõskksaž poorrâmpõõ'jid.	1	2	3	4

Jiijjân päärnažvuõđ ķiõččlâsttmõõžž	Samai seämma miõl	Vuässä seämma miõl	Vuässas jee'res miõl	Samai jee'res miõl
Mu'st õ'neš päärnžen puârast huõl.	1	2	3	4
Päärnažvuõttdomm leäi staani.	1	2	3	4
Mu'st tu'ķkee tõnnallšmen gu mākam le'jjem.	1	2	3	4
Jiijjân päärnažvuõđ ķiõččlâsttmõõžž jiâ tie'dd muu miõl.	1	2	3	4

Paarrõhttvuõtt	Samai seämma miöl	Vuässa seämma miöl	Vuässas jee'res miöl	Samai jee'res miöl
Pâ'ststep kuhttu mainsted jiijjân tobddjin.	1	2	3	4
Pâ'ststep mainsted risttreeidaid counni aa'sšin.	1	2	3	4
Fyyslaž viökkvâ'ldd ij kuul muännai paarrõhttvuõtte.	1	2	3	4
Jiöggsaž viökkvâ'ldd ij kuul muännai paarrõhttvuõtte.	1	2	3	4
Ķiččlõõttâp dommtuâjain lue'žžjeei, kuhttuid miöllpuâreei tuâjji-juâkkmõ'sše.	1	2	3	4
Trooccmõš lij muännaid eža juõ'kkpeivsaž.	1	2	3	4
Teâđam, što muännai seksuaaljie'llma vuei'tte pue'tted muttâz siõ'me šõddmõõžž mie'tt.	1	2	3	4
Pâ'ststep mainsted muännai seksuaaljie'llmest.	1	2	3	4
Ķiččlõõttâp jä'rjsted ääi'j õõutsââ'jest âârmõ'sše (da õhttsaž staarjõõzzid).	1	2	3	4
Soovšeb nu'bb nuu'bbeen privaatt da jiijjâs ääi'j. Seännad on sietää.	1	2	3	4
Teâđam, što paarrõhttvuõđ tâimmjemvuõtt lij vääžnai piârri pue'rrjie'llma.	1	2	3	4
Leäm vaalmâš vuei'nned vääi'v paarrõhttvuõđ ooudâs viikkmõ'sše.	1	2	3	4

Puärrsen šõddmõš da puärrazvuõtt	Samai seämma miöl	Vuässa seämma miöl	Vuässas jee'res miöl	Samai jee'res miöl
Siõ'me vuârddmõš da šõddmõš tâbddje mu'nne luâđlaž jie'llem-muttsin.	1	2	3	4
Luõ'ttjam tõõzz, što mättjam hâiddad siõmžan.	1	2	3	4
Teâđam, što toobdkõskkvuõtt siõmže šâdd siõmmnai siõmmnai siõ'me vuârddmõõžž, šõddmõõžž da hâiddmõõžž mie'tt.	1	2	3	4
Teâđam, što še risttreidssa tobddi ko'lle vue'rddempo'dde.	1	2	3	4
Teâđam, što jiijjân puärrsin vuäžžam mall jeä'nnen le'be e'ččen vaakat jiijjân nälla lee'd puärrsen.	1	2	3	4
Teâđam, što vuäitam mättjed tâimmjed puärrsen nuu'bnalla gu jiijjân puärraz tâimmje.	1	2	3	4
Ķiččlõõttâp pie'llkuei'min vuäžžad õhttsaž vuäinnmõõžž siõ'me hâiddmõ'sše da peâmm'mõ'sše õhttnee'i aa'sšin.	1	2	3	4
Teâđam, ko'st taarbšee'n vuäžžam lââ'ssteâđaid siõ'me hâiddmõ'sše da puärrazvuõtte õhttnee'i aa'sšin.	1	2	3	4
Mee'st liä ri'jttjeei tääid dommtuâjai tuejjummsâ (mâta porrmõõžž raajmõš, põsslõõčcmõš, čiistmõš).	1	2	3	4
Teâđam, što siõ'me šõddmõš mott ääi'jâännmõõžžan da vuäitt räâ'jted staarjõõzzid.	1	2	3	4
Åaskam, što šiõttlõõvam puârast siõ'me šõddmõõžž tuejjeem jie'llem-muttsa.	1	2	3	4

Sosiaal'laž tuärjjõs	Samai seämma miöl	Vuässa seämma miöl	Vuässas jee'res miöl	Samai jee'res miöl
Mu'st lij kuuitäg õhtt ooumaž, ħeä'st taarbšee'n vuäžžam tuärjjõõzz da vie'kk.	1	2	3	4
Teäđam, što vuäžžam taarbšee'n vie'kk da tuärjjõõzz jiijjân le'be pie'llkuei'm puärnsin.	1	2	3	4
Toobdam siõ'me vuõ'rddi piârri le'be päärnažpiârri, ħeäivui'm vuäitam vaajted ħiõččlâsttmõõžžid.	1	2	3	4
Teäđam, mâin aa'sšin vuäitam mõõnnâd vuäpstõõgg beälla.	1	2	3	4
Mu'st liä jiännai teäđ päärnažpiärrjid miärktum kääzzkõõzzin mij päi'kk-kää'ddest.	1	2	3	4

Ekonoomlaž vue'ħħ, tuâjj ja jâlstummuš	Samai seämma miöl	Vuässa seämma miöl	Vuässas jee'res miöl	Samai jee'res miöl
Ekonoomlaž vue'ħħem ij ââ'nškuä'd huõl mu'st.	1	2	3	4
Leäm tääđvaž ânn'jõž jâlstempirrõ'sse.	1	2	3	4
Aassâmpõrtt lij päärnažpiärrja suâppi.	1	2	3	4
Tuâjte'mesvuõtt le'be tõn vaarr ij kuârmat mij piârri.	1	2	3	4
Jiijjân le'be pie'llkuei'mman tuâjj/mätt'tõõttmõš ij peâus leigga piâr- jie'llem.	1	2	3	4
Ķiõččlõõđam taarbšee'n kaunnâd odđ naa'lid tuâj (le'be mät-t'tõõttmõõžž) da piâr-jie'llem õ'httesuävtummsa gu siõmâž šâdd.	1	2	3	4

Jee'res mu'nne/piärrja viõggid u'vddi tuejjei?

Jee'res jie'llemvue'ħħem kuârmtēei tuejjei

Lomaakk lie raajjâm Marjaana Pelkonen, Tuovi Hakulinen da Leena Kaljunen
Viõkkväärlaž puärrazvuõtt – tiõrvsallâš päärnažvuõtt projee'ktest 2002.